

Zondagsschoolboekje

Titel: Sam

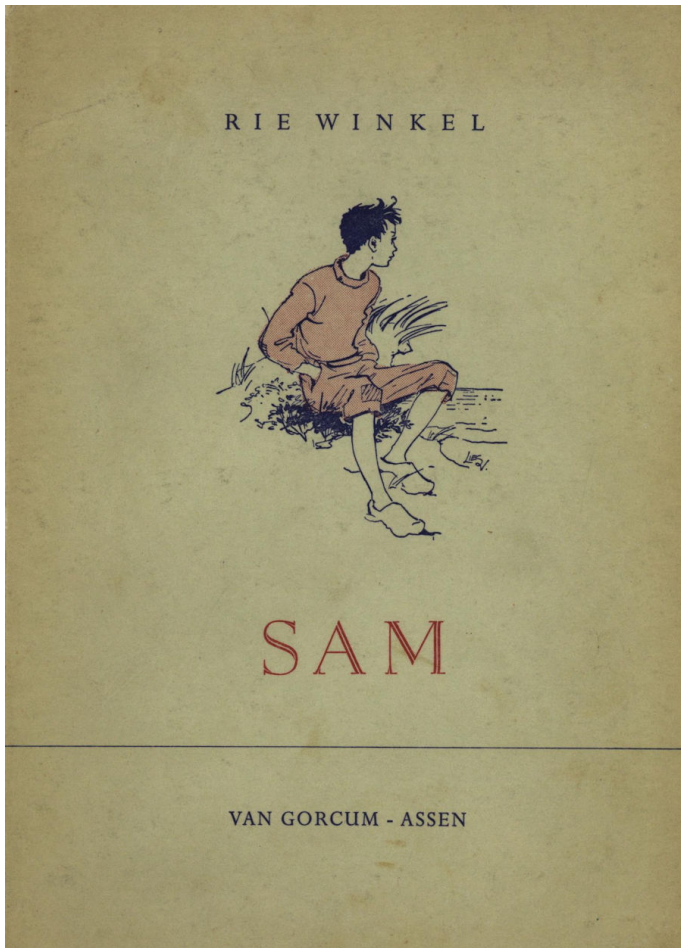
Auteur: Rie Winkel

Illustrator: Lies Veenhoven

Uitgever: van Gorcum & Comp. N.V., Assen

Druk: 1

Jaar van uitgave: 1952

Sam

R. OOSTRA'S AKKERKLOKJES

Een serie verhalen voor de jeugd

UK'S KERSTFEEST, door *Dora Coolsma*, met illustraties van *Lies Veenhoven*, 2de druk.

PEPPELTJE. De avonturen van een wonderlijke kabouter, door *Johs A. van Kuipers*, met illustraties van *Lies Veenhoven*, 3de druk.

BASTIAAN DE KLEINE TIMOREES. Een verhaal uit de zending op het eiland Timor, door *E. Durkstra*, met illustraties van *Lies Veenhoven*, naar originele foto's.

KROESKOPJE. Een Kerstverhaal uit de bergen, door *Rie Winkel*, met tekeningen van *Doortje Herpel*.

DE BEER VAN JANNIE, door *K. van der Geest*, met tekeningen van *Lies Veenhoven*.

CHRAPOSJKA, DE BERENTEMMER, door *Nicolai Lesskov*, voor Nederland bewerkt door *K. van der Geest*, met tekeningen van *Alexander Harder*.

DE KONING VAN DE GOUDEN STROOM, door *John Ruskin*, naverteld door *A. Koops*, met illustraties van *Lies Veenhoven*.

DE WITTE KRALEN KETTING, door *Rie Winkel*, met illustraties van *Lies Veenhoven*.

HET HOUTENMANNETJE, door *K. van der Geest*, met illustraties van *Johannes Mulders*.

SAM, door *Rie Winkel*, met illustraties van *Lies Veenhoven*.

VAN GORCUM & COMP. N.V. - UITGEVERS - ASSEN

RIE WINKEL

Sam

(Naar een oud Kerstverhaal)

MET ILLUSTRATIES VAN
LIES VEENHOVEN

„Akkerklokjes“ nr 19

ASSEN 1952

VAN GORCUM & COMP. N.V. - G. A. HAK & DR. H. J. FRÄKKE

Sam

't Is Zondagmiddag. Verlaten ligt het strand onder een hemel, die grauw en somber is! Grauw ook is de zee! Geen kleurspel wekt de herinnering aan de blijheid van het badseizoen. De somberheid van deze laatste Novemberdag lokt de mensen niet naar buiten. De gezelligheid ligt nu thuis, waar bij het warme vuur de vissers bij elkander zitten. Des te behaaglijker, naarmate de gure Oostenwind feller om de huizen loeit en het geruis van de golven overstemt.

Helemaal verlaten is het strand echter niet! Er staat een clubje jongens bij elkaar of beter gezegd, ze hebben samen een kring gevormd om één, die in het midden staat.

„Wel Sammetje”, klinkt het sarrend, „wie had kunnen denken, jou zo opeens in ons midden te zien! Dat overkomt ons niet te vaak! Jongens, wat gaan we met hem doen?”

't Is Jan van Elst, die het zegt. De zoon van de reder. Lachend kijkt hij naar zijn vrienden. Dan treedt hij uit de kring wat naar voren en grijpt de aangesprokene bij de arm. Immers, wat kan hem overkomen, nu hij zoveel helpers heeft!

Met een ruk heeft de voor hem staande jongen zijn arm bevrijd. „Blijf van me af!” zegt hij dreigend. „Opzij en laat me door!” „Kun je net begrijpen!” is

5

Gedrukt ter Koninklijke Drukkerij Van Gorcum & Comp.

... sterke tanden grijpen niet het been,
maar wel de broekspijp, ...

het antwoord. „Nee jongetje, zó kom je niet van ons af. Ik zei 't immers al: We zijn heus veel te blij dat we je eens zien!”

De kring heeft zich nauwer gesloten. Minachtend glijdt de blik van Sam over zijn belagers heen en blijft dan rusten op Jan van Elst.

„Een lafaard ben je!” zegt hij honend. „En lafaards zijn jullie allemaal! Nu durf je, omdat ik Ben niet bij me heb! Anders zou je wel benen maken! Maar nou ... met je allen tegen één! Wat een moed! Opzij zeg ik je!”

6

Hij probeert de kring te doorbreken, maar vele handen grijpen hem beet en 't zou er slecht voor hem hebben uitgezien, als niet plotseling in de onmiddellijke nabijheid een vrolijk blaffen wordt gehoord. Een mooie, zwarte hond komt aangerend. De kwispelende staart geeft grote blijdschap te kennen.

„Ben”, roept zijn meester, „Ben hier...! Pak hem maar!” Hij wijst naar Jan van Elst. „Pak hem maar Ben en laat hem je tanden maar eens voelen. Hij heeft het verdiend, die mooie meneer!”

De jongens zijn uiteen gestoven! Met een woedend geblaf schiet de hond op Jan van Elst toe, maar behendig weet deze toch nog te ontwijken. De sterke tanden grijpen niet het been, waarop het is gemunt, maar wel de broekspijp, die op hetzelfde ogenblik een grote scheur vertoont. Dan wendt de hond zich af en springt op tegen zijn baas.

Sam staat alleen! De „vrienden” hebben zich uit de voeten gemaakt. Met een grijns van leedvermaak kijkt Sam naar Jan van Elst, die zich het snelst verwijderd heeft.

„Nou is het uit met je branie hè?” roept hij spottend. „Wat een held!”

Op veilige afstand gekomen wendt Jan van Elst zich om. „Dat zal ik je betaald zetten jou lelijke schooier!” schreeuwt hij woedend. Hij wijst op de scheur in zijn broek. „Dat krijg je terug! Onthoud dat maar!”

Sam lacht. Hij heeft zijn pet van de grond opgeraapt en fluit zijn hond. „Kom Ben, we gaan naar huis! Koest...! Jammer, dat je niet wat beter toegebeten

7

hebt. Maar die kapotte broek heeft-ie al vast. De rest komt later wel!"

Wie is deze Sam?

Visser zouden onverschillig zeggen: „De jongen van Berend, die voor enkele jaren gestorven is! Hij deugt tot niets!"

Moeders, met bedenkelijke gezichten: 'n ruwe, onbehouden jongen, waar onze kinderen maar niet mee in aanraking moeten komen. Ze leren weinig goeds van hem!"

Niemand, niemand zou zeggen: „Een jongen, die eenzaam is! Die in zijn leven weinig liefde, weinig vreugde heeft gekend!" En toch zou dit laatste het dichtst bij de waarheid zijn

Eigenlijk hoorde Sam op het dorp niet thuis. Op zijn zevende jaar was hij met zijn vader in de kleine hut komen wonen, die onder de vuurtoren stond. Daar woonde hij nu nog!

„Een zonderling, die vader!" zeiden de weinigen, die hem hadden gekend. Maar van deze „zonderling" had de jongen toch gehouden. Zijn dood had hem heel eenzaam gemaakt. Een moeder had hij nooit gekend.

Op school was Sam geen goede leerling geweest. Stil zitten kon hij niet. Hij was er te ongedurig voor. 't Liefst was hij maar buiten, in de vrije natuur.

Nu, op zijn zestiende jaar, was hij de dorpelingen nog even vreemd, als toen hij als kleine jongen gekomen was.

Toch had hij een vriend! Een grote, trouwe vriend en

8

Tijden kon hij dan zitten staren naar het blauwe verschiet.

dat was Ben! Zo onverschillig als hij door de straten van het dorpje ging, zo anders was hij, als hij met Ben door de duinen zwierf. Dan kon het zijn, dat hij uren op een duintop zat, want behalve Ben was er nog iets, dat hij lief had met heel zijn hart. Dat was de zee! De wijde zee, met haar eeuwige wisseling van kleur en licht! Van beweging en rust! Tijden kon hij dan zitten staren naar het blauwe verschiet. In de duinen met hun steile glooiingen en geurige kruiden, kende hij ieder plekje en ieder plekje had hij lief.

Visser worden, visser, als zijn vader eenmaal was geweest! Wègvaren over de wijde verten, dat was zijn droom. Maar sinds hij iemand had horen zeggen: „die

9

jongen van Berend zou ik op mijn schuit niet moeten", had hij geen enkele poging meer gedaan om een plaats te krijgen. Hij verdiende zijn kost met het verstellen van netten. Zo af en toe kwam er een vrouw om wat orde te scheppen in de schamele hut. Ze was stug en zwijgzaam als de jongen zelf. Als het werk was gedaan, verdween ze even stil als ze gekomen was. Eens met hem praten . . . ? Het kwam niet in haar op. Hij was niet van het dorp. Hij hoorde er niet bij . . .

Zo gingen de dagen voorbij! Hij voelde geen gemis, omdat hij nooit anders had gekend. En zo was het voor hem ook een gewone zaak, dat, op die middag na het gebeurde op het strand, toen hij de deur van zijn hut ontsloot, geen vriendelijk welkom hem wachtte. Maar wel lag enkele ogenblikken later op zijn „eigen plekje" Ben! En de trouwe hondenogen, die opkeken naar de baas, vertelden van een vriendschap, die alleen zij beiden kenden en verder geen!

Nog even denkt Sam aan de ontmoeting op het strand terug. „Ik zal het je betaald zetten, jou lelijke schooier! Jou en je hond!"

Dat waren de woorden, die Jan van Elst hem had toegeschreeuwd. Sam lacht wat in zichzelf. Hij vergeet het gebeurde, totdat

't Is enige weken later en de dag voor Kerstmis. Sam is naar de naburige stad geweest en hij is nu op weg naar huis. Ben heeft hem niet vergezeld. Op zijn tochten naar de stad vergezelde Ben hem nooit! Maar des te

10

groter was dan ook altijd de vreugde, als ze weer bij elkander waren. Van uit de verte werd Sam dan al door een blij geblaf begroet. Ben voelde als het ware, dat zijn baas in aantocht was en kwam dan steeds met wilde vreugdesprongen aangerend.

Het donkert al en 't is bitter koud. Sterren verschijnen voor en na en de maan werpt grillige schaduwen over de besneeuwde weg. Kerstavond gaat het worden . . .

Een avond, waarvan de mensen zullen zeggen: „Zó hoort het te zijn! Buiten de besneeuwde wereld! Binnen het warme samenzijn van mensen, bereid te luisteren naar het eeuwenoude verhaal over de geboorte van een Kind, dat in een donkere wereld, de liefde kwam brengen van God.

Een avond, dat in kinderogen de lichtjes van de kerstboom zullen worden weerkaatst en kinderstemmen zullen zingen, de oude, maar altijd weer nieuwe liederen, die horen bij de boom vol stralend licht. Sam weet van dit alles niets. Van Kerstvreugde, die de harten van mensen verwarmt heeft hij nooit gehoord.

Hij is koud en hij verlangt naar de warmte van zijn hut. Hij heeft er voor gezorgd, dat het vuur niet uit kon gaan. Hij verlangt ook naar Ben!

Van ver af begint hij reeds te fluiten. Het bekende fluitje, waarvan hij weet, dat Ben er ogenblikkelijk de oren op zal spitsen en zal komen aanrennen in wilde vaart.

Maar vreemd! Het blijft ditmaal stil! Hij fluit opnieuw! Nòg blijft het stil!

Sam versnelt zijn pas. Wat is dat met Ben? Hij is

11

Ben is dood . . .

dit niet gewend! Hij nadert de hut. Dan, in het volle maanlicht, ziet hij voor de deur iets donkers liggen. 't Is Ben Wat is er met hem? Is hij zó diep in slaap?

Hij buigt zich over hem heen.

„Ben, ouwe jongen, wordt eens wakker! Wat is dat met jou?”

Opeens zwijgt hij. Hij buigt zich dieper. Hij legt zijn hand op de trouwe hondenkop en op hetzelfde ogenblik weet hij het: Ben is dood . . . !

Verbijsterd knielt Sam naast hem neer. Wat is er gebeurd? Hoe is dit mogelijk? Voor enkele uren mankeerde hem nog niets. Hoe kan dit zo opeens?

Brandende tranen wellen naar zijn ogen. Zijn trouwe vriend, het enige, dat hij in de wereld bezit, is . . . dood!

Dan plotseling ziet hij, dat er naast de kop van Ben

12

Ze geeft hem de opgewarmde koffie.

bovendien, veel tijd heeft ze ook niet! 't Is Kerstavond immers. Thuis wachten de kinderen op haar komst.

„'t Is maar 't beste, dat je nu gaat slapen!” zegt ze. Ze wacht nog even. Dan, als er geen antwoord komt, valt de deur achter haar dicht.

Sam heeft haar woorden niet gehoord. Zijn ogen staren naar de hoek van het kleine vertrek. Een hoek, die leeg nu is

Geen vrolijk kwispelstaarten zal ooit zijn aandacht meer trekken! Geen trouwe ogen zullen ooit meer bedelen om een vriendelijk woord! Opeens staat hij op. Er ligt een harde trek op zijn gezicht. Er flitst iets in zijn ogen, dat weinig goeds voorspelt.

Hij grijpt naar zijn pet en even later loopt hij opnieuw over de besneeuwde weg. Opnieuw in de richting van de stad

14

een zakdoek ligt. Hij raapt die op. J.E. leest hij op het merk. En in hetzelfde moment, dat hij deze letters ziet staan, wordt hem alles duidelijk: Jan van Elst is hier geweest. Jan van Elst heeft geweten, dat hij er niet was. Eensklaps herinnert hij zich de woorden: „Ik zal het je betaald zetten jou lelijke schooier! Jou en je hond! Onthoud dat maar!”

Hij heeft het betaald gezet . . . ! Jan van Elst heeft het gedaan. Dit was zijn wraak.

Roerloos blijft hij zitten. Zijn hand op de kop van Ben. Hoe lang? Hij weet het niet!

„Jongen”, het is een bezorgde vrouwenstem, „wat zit je hier in de kou! Je bevriest!”

Verwezen kijkt hij op.

„Ben is dood!” zegt hij dof.

„Ben . . . ?” De vrouw buigt zich over hem heen.

„Ach . . . je hond!” zegt ze meewarig. „Hoe komt dat zo opeens?”

Sam zwijgt, maar zijn ogen staren naar de letters J.E.

„Ga in huis!” dringt ze aan. „Je kunt hier niet buiten blijven. En voor je hond kun je niets meer doen.”

Sam staat op. Hij volgt haar in de hut en valt op een stoel bij de tafel neer.

Zó ontredderd is zijn gezicht, dat de vrouw niet dadelijk durft heen te gaan. Ze warmt wat koffie, die ze hem geeft. Rakelt het vuur wat op. Dan komt ze bij de tafel staan. Ze weet echter niets te zeggen. De houding van de jongen weert ieder woord van medeleven af. En

13

„Hij zal me niet ontkomen!” is de gedachte, die hem bezielde. Hij weet, waar hij Jan van Elst kan vinden. Hij zal hem wachten en dan

Zijn handen ballen zich.

Achter de gesloten vensters, die hij passeert, zullen dra de oude woorden worden gelezen, die eens de komst vermeldten van het Christenkind, dat Liefde brengen kwam en . . . Liefde vroeg! Wie kan vermoeden, dat langs die vensters een jongen gaat, die op deze avond alleen maar denkt aan . . . wraak!

De bittere koude voelt hij niet. Er is maar één gedachte: Jan van Elst, die hem niet ontkomen zal

„O gelukkig, 't is Sam!” zegt opeens een blij sternmetje. „Hij zal je wel dragen Hans!”

Sam voelt zijn hand gegrepen. Een paar klare kinderoogen kijken verheugd naar hem op.

't Is een meisje, dat voor hem staat. Hij weet ook dadelijk wie het is: Elsje van de dokter.

„Hansje is uitgegleden!” vertelt ze rad. „En nou kan hij niet meer lopen. Wil jij hem wel thuisbrengen Sam?”

Onwillig trekt Sam zijn hand terug. Nee . . . dat wil hij niet! Hij heeft geen tijd daarvoor! Jan van Elst moet hij hebben. Die mag hem niet ontkomen.

Hij kijkt naar het kereltje op de grond. Ziet het betraande gezichtje en hoort opnieuw de meisjesstem, die vol vertrouwen zegt: „Jij draagt hem wel naar huis hè Sam?”

Vóór hij 't weet, heeft hij Hansje al op zijn arm. Het doktershuis is niet ver. Hij kan het nog wel even doen.

15

Het zusje heeft zijn vrije arm gegrepen. Dapper stapt ze naast hem voort. „We moesten een boodschap doen!” babbelt haar radde stemmetje. „En toen kwam Hansje te vallen. Zo glad is het ook! En we moeten gauw naar huis, want vader steekt de kerstboom aan en moeder gaat vertellen van het kindje in de kribbe. Zo mooi...!” Ze zucht van louter plezier en dan opeens: „Je hebt toch ook een kerstboom hè Sam?”

„Nee...”

„Niet?” Elsie's stemmetje klinkt hevig teleurgesteld. Haar handje kruipt dieper weg in de hand van Sam. „Maar je moeder vertelt toch zeker wel dat mooie verhaal? Dat verhaal van de engelen, die kwamen om aan de herders te vertellen, dat het Kindje van God geboren was. Vader zegt, dat het altijd weer opnieuw wordt verteld, als de kerstboom brandt. Je moeder vertelt je dat toch ook wel hè Sam?”

Een beetje bezorgd kijkt ze naar hem op. Ze is er opeens niet zo zeker van, nu ze weet, dat hij ook geen kerstboom heeft.

„k Heb geen moeder en dat verhaal ken ik niet!” Zó stug, zó nors wordt het gezegd, dat Elsie bedremmeld zwijgt, maar zijn hand laat ze toch niet los.

't Is een dankbare moeder, die even later haar kleine jongen van Sam overneemt.

„Kom even binnen!” noodt ze vriendelijk. Ze kijkt in zijn gezicht. „Me dunkt, je ziet moe en je bent koud!”

„Hij heeft Hansje ook de hele weg gedragen!” zegt het zusje „en dat was zwaar hè Sam?”

16

Vóór hij 't weet,
heeft hij Hansje
al op zijn arm.

Sam voelt zich onrustig worden. „Jan van Elst... Zijn hele plan loopt in de war.”

Hij durft echter niet te weigeren en volgt de doktersvrouw in de warme, gezellige kamer, waar hem dadelijk een makkelijke stoel wordt toegeschoven.

„Rust maar eens even uit!” zegt de warme vrouwenstem.

De dokter heeft het bezerde voetje al onderzocht. „Goed afgelopen!” is zijn conclusie. Dan buigt hij zich voorover naar zijn dochtertje, dat hem blijkbaar iets toefluisteren wil. Er komt een glimlach op zijn gezicht. Hij kijkt naar zijn vrouw en dan naar Sam.

„M'n kleine meid wil graag, dat je de kerstboom ziet Sam! Ze heeft vanmiddag mee geholpen om die te versieren en is daar nu maar wat trots op weet je! Je wilt haar dat genoeg zeker wel doen?”

17

Nee al wéér: dat wil hij niet! Hij heeft geen tijd! Jan van Elst Daár is hij voor gekomen. Wat houden ze hem nu toch op.

Maar hij durft niet goed te weigeren. Het wordt hem zo vriendelijk gevraagd.

Het is met tegenzin, dat hij zich door de kinderen mee laat trekken naar de kamer, waar de boom met de stralende lichtjes staat.

De dokter heeft zich voor de piano gezet. Zuivere kinderstemmen zingen met de moeder het „Ere zij God!”

Hoe het precies gebeurde, hij zal het later nooit kunnen vertellen, maar hij bemerkt opeens, dat hij tussen de kinderen inzit en luistert, luistert met geheel zijn hart, naar het verhaal, dat de doktersvrouw nu vertellen gaat.

Zijn ogen zijn op de brandende kaarsjes gericht.

Wat is het te begrijpen, dat Jozef en Maria het verdrietig vonden, weg te trekken uit het vriendelijke huisje in Nazareth om helemaal naar het verre Bethlehem te gaan, waar ze moesten worden geteld!

En o — hij, de jongen, die zelf overal teruggewezen wordt — wat kan hij het bóvenal begrijpen, hoe bedroefd Maria moest zijn geweest, toen in Bethlehem de deuren voor haar gesloten bleven en ze nergens, nergens een rustplaats vond.

In een stal was het kindje Jezus toen geboren. Maar een warm bedje had het toch gehad: een kribbetje, dat Jozef had gevuld met het allerzachtste hooi.

De zachte stem had verder verteld:

18

Het is met tegenzin, dat hij zich door de kinderen mee laat trekken naar de kamer,

„Daar, in dat kribbetje legde de moeder toen haar kindje neer. Het was een vreemde, stille nacht. Stil ook in de stal, waar af en toe de ezel zich bewoog en de os goedig neerzag op het kindje, dat sliep.....

En in diezelfde nacht waren op de velden rondom Bethlehem herders bijeen, die waakten over hun kudde. Ze hadden zich rond de brandende vuren geschaard en ze hadden lang gepraat over hun leven, dat zo moeilijk was, zo zwaar, omdat hun land al jaren door de machtige Romeinse keizer werd overheerst.

19

Dáárdor waren ze zo ongelukkig, meenden ze. Maar een oude herder, die alleen maar had geluisterd, niet had meegepraat, had zijn hoofd geschud. „Niet daardoor alléén!” had hij stil gezegd. En dáárdor ook niet in de eerste plaats!” En hij was voortgegaan: „Ja, ik weet het wel! Wij zijn geen volk van vrije mensen meer! Ons werk is zwaar en we worden vernederd en onderdrukt. Dat is allemaal wáár. Maar . . . en zijn stem was nog ernstiger, nóg nadrukkelijker geworden: „dáárdor komt het toch niet, dat we zo weinig vreugde meer kennen, zo weinig geluk. Het komt, omdat er in onze harten geen liefde meer woont. Zolang we niet begrijpen, dat we in onze medemensen broeders hebben te zien en zolang we elkander niet willen helpen en bijstaan, waar dit nodig is, zólang zal ons leven ook zonder geluk en zonder vrede zijn”

Ze waren na deze woorden stil geworden en staarden in de vlammen. Wellicht vóelden ze het wel, die flinke, sterke mannen, hoe waar het was, wat de oude had gezegd. Hij had gelijk: Er wóonde in hun harten geen liefde meer. En stellig waren er ook, die dachten: O, kwam er toch iemand, die het ons weer leren ging

Toen zagen ze elkander plotseling verwonderd aan. Verbeeldden ze het zich of kwam van vèr, vèr-af, heel zachte muziek! Zo zuiver, zo fijn, als ze nooit nog hadden gehoord. Ze hieven hun verbaasde gezichten naar de hemel op, want vandáár kwam het geluid en ze zagen, dat de fonkelende sterren gingen verbleken, meer en meer Het leek wel of het dag begon te worden! Hoe kon dat zijn? ‘t Was immers nog maar nauwelijks middernacht.

20

Steeds duidelijker klonk het in hun oren, die tere, wondermooie muziek! De herders stonden op. Er was er géén, die sprak. Onbeweeglijk stonden ze en hielden hun gezichten naar de hemel gericht. Ze vóelden, dat er iets bijzonders gebeuren ging

Plotseling zagen ze aan de hemel een stralend licht en in de gouden gloed, die het hele veld overstraalde, daalde een koor van engelen neer. Een lichtende gestalte maakte zich los en zweefde naar hen toe. En terwijl zij beefden van ontroering, hoorden ze de woorden: „Vrees niet! Ik kom zo’n goede, zo’n blijde tijd brengen. Een boodschap van God: Een Kindje is geboren in deze nacht. Een Kindje, dat de mensen van hun verdriet en ellende bevrijden zal. Ge zult het vinden, in doeken gewikkeld en liggende in een kribbe, in een stal van Bethlehem”

Staaende met gebogen hoofden, luisterden de herders naar het wondermooie lied, dat eensklaps over de stille velden klonk:

„Ere, ere zij God!

Vrede op aarde!

In mensen een welbehagen!”

Het stralende licht verdween! Het engelenkoor was opgevaren weer. De zachte, zuivere muziek stierf in de wijde verten weg. De hemel was weer donker als voorheen en de sterren fonkelde met hun oude glans . . .

Roerloos stonden de herders. Een ieder dacht hetzelfde: Hoe wonderbaar was dit geweest! Was het een droom? Was het werkelijkheid?

Fluisterend begonnen ze eindelijk te spreken, als waren

21

ze bevreesd, de stilte te verstoren, die over de velden lag. „Laten we gaan!” zeiden ze. „Laten we naar Bethlehem gaan om dat Kindje te zien. Dat Kindje, dat de mensen gelukkig maken zal. Wij willen neerknielen bij dat kribbetje en het eerbiedig groeten.” „Maar we hebben niets om aan te bieden”, zei een jonge herder bedroefd. „Kunnen we met lege handen komen bij het Kindje van God?” „Wij hebben onze liefde!” zei de oude herder. Hij staarde voor zich uit. Zijn ogen leken vól van het gouden licht, dat hen had omstraald. „En wij hebben de trouw van onze harten. Dat bieden wij het Kindje aan. Is dát niet het mooiste geschenk? Komt, laat ons gaan!”

Zij haastten zich naar Bethlehem. Ze liepen over de donkere, stille velden. Zo stil Geen geluid werd gehoord. Zoekend keken ze rond, Waar zouden ze moeten zijn?

Toen kwamen ze bij een stal. Een armzalige, kleine stal, die naast een herberg lag. Er brandde licht. Ze keken elkander aan. Zou daar zou dáár!

Ja, ze zagen het al gauw! Ze waren terecht.

Bij een schamel kribbetje zaten een man en een vrouw, die met gelukkige ogen naar een slapend kindje keken, dat in het geurige hooi was neergelegd.

„In doeken gewikkeld en liggende in een kribbe!” Zó zagen ze het. En . . . zó immers was het ook gezegd! Voorzichtig kwamen de herders naderbij.

De vrouw keek even naar hen op. Maar ze hoefde niet te vragen om stil te zijn. Dat waren ze wel, die grote mannen. Eerbiedig zagen ze op het kindje neer.

Wat was het teer en lief!

22

Zou dát . . . zou dát de Verlosser van de mensen worden Dit hulpeloze kind? Mensen bijstaan in hun nood? Mensen troosten in hun verdriet? En mensen gelukkig maken?

Ze begrepen het niet, maar natuurlijk vertelden ze alles, wat er op de velden van Bethlehem was geschied.

De ouders van het kindje luisterden stil. Ach, misschien begrepen ook zij het niet! Maar zij dankten God, dat Hij hun dit Kindje geschenken had. En ze keken naar het kindje, dat zo veilig en warm in het kribbetje lag . . .

De herders gingen weg en natuurlijk vertelden ze aan ieder, die het maar wilde horen, wat er in die vreemde stille nacht was gebeurd.

Even zweeg de doktersvrouw. Toen vervolgde ze zacht: „Het is alles gegaan, zoals de engelen hadden verteld. Dit kindje groeide op tot een mens, zó edel, zó goed, als de wereld nooit had gekend en ook nooit meer kennen zou. Tot een mens, die door de dorpen en de gehuchten van zijn geboorteland trok, om aan ieder, die maar wilde luisteren, dit te leren: God is onze Vader. Hij heeft de mensen lief! Hij wijst niemand af! Stoot niemand terug! En wie Hem wil danken voor Zijn Liefde, die kan dat alleen maar doen, door voor anderen goed te zijn!

Zie je, we vergeten dat zo vaak!

Maar dan komt Kerstmis en we gaan opeens weer beseffen: de boodschap, die Jezus toen kwam brengen, geldt ook nog voor nú! Ook voor ons „Toon God je liefde, door voor anderen goed te zijn!” Wat schieten we daarin vaak tekort. Wat doen we dikwijls weinig

23

ons best om anderen een beetje vreugde te brengen, een beetje geluk! Te helpen, waar dat nodig is! Wat zijn we gauw boos, als we menen, dat men ons onrecht doet! En, als ons verdriet wordt aangedaan, wat zijn we er dan makkelijk voor te vinden om verdriet terug te doen. „Dat krijg je terug!” is dan onze eerste gedachte. „Dat zet ik je betaald!”

Sam schrikt op. Met grote ogen kijkt hij naar de doktersvrouw. „Dat zet ik je betaald...” Het zijn de woorden, die Jan van Elst hem heeft toegeschreeuwd, die middag op het strand. En om dat zelf te doen, daarvoor is hij deze avond naar de stad gegaan! Spreekt ze nu soms alléén tegen hem? Wéét ze dan....!

Ach nee! Natuurlijk niet! Ze kan het immers niet weten, dat van het strand en... dat van Ben!

Ze heeft het alleen maar over dat Kindje, dat anders dan de mensen was en dat kwam vragen, ja, zó zegt ze het nu: dat kwam vragen om onrecht te vergeven en verdriet niet te vergelden met.... verdriet!

Als Sam enkele uren later in zijn eenzame hut is teruggekeerd, gaat hij stil voor de tafel zitten. Hij kijkt voor zich uit.

Onrecht vergeven...! Géén verdriet terug doen...! Wonderlijk, hij voelt in deze ogenblikken geen spijt, dan Jan van Elst hem ontkomen is. Maar vergeven...? Kan hij dat?

Hij kijkt naar de lege plek in de hoek. Nee... vergeven kan hij niet! Wat Jan van Elst hem heeft aangedaan, dat zal hij nóóit vergeven kunnen, nóóit!

24

„Je ontkomt me niet hoor!” gaat ze lachend verder.
„Je gaat even mee.”...

Hij verbergt zijn gezicht in zijn handen. De tranen komen om het verlies van de enige vriend, die hij ooit bezeten heeft. Dan, uitgeput van vermoeidheid valt hij in slaap.

't Was gauw in 't dorp bekend, dat Sam zijn hond verloren had. Geen wonder! Men kende hem immers niet zonder Ben! Plotseling zag men hem nu alleen.

De vrouw, die hem voor de hut gevonden had, de avond voor Kerstmis, had er ook van verteld.

„'t Was een grote slag voor hem!” had ze gezegd. De jongen was kapot! Dat was maar al te goed te merken,

25

ook al zei hij geen woord”. „Ja... z'n hond zal-ie missen!” werd er dan onverschillig gezegd. Geen mens, die er verder over dacht, hoe zwaár, dat gemis inderdaad voor hem was.

Na enkele weken was het al niet vreemd meer, Sam alléén te zien.

„Wel Sam, dat treft! De kinderen hebben het nog zo dikwijls over jou. We hebben er al eens over gedacht je op te zoeken en nu sta je daar opeens voor m'n neus.”

't Is de doktersvrouw, die het zegt. Ze is op het punt, haar woning binnen te gaan en ze heeft de jongen, die juist passeert, gezien. „Je ontkomt me niet hoor!” gaat ze lachend verder. „Je gaat even mee. De kinderen zijn thuis. Dus dat treft!”

Dit was het eerste bezoekje geweest! Er volgden er meer! Hier was geen moeder, die bedenkelijk zei: „M'n kinderen moeten hem maar mijden!” Maar... hier was ook geen jongen, die er menigmaal zelf de oorzaak van was, dat het kón worden gezegd.

In het doktershuis was hij anders. Hier was hij de Sam, die alleen Ben had gekend.

't Is op een middag in het vroege voorjaar, dat de dokter een dienst van hem vraagt: „Je kunt me helpen Sam! Er moet een drankje in het dorp worden bezorgd. Wil je dat voor me meenemen soms? Je zou me er een groot plezier mee doen. Je gaat immers naar huis?”

Sam knikt. Gráág wil hij dat doen.

„Loop dan even mee naar de apotheek!”

Als de jongen even later weg wil gaan, houdt de

26

dokter hem terug. „'k Heb gehoord, dat je op de avond vóór Kerstmis — die avond, dat je Hansje bij ons thuisbracht — een grote vriend hebt verloren Sam! Je hond... Dat zal toen een trieste thuiskomst voor je zijn geweest!”

„'k Wist het toen al!” 't Klinkt stug. „'t Was al eerder in de avond geweest, dat ik hem vond. Ik kwam toen uit de stad”.

„En later ging je opnieuw naar de stad?”

Er flikkert iets in de ogen van Sam.

„Ja...! Om de lafaard op te wachten, die Ben had vermoord. Doordat ik Hansje moest dragen, ontkwam hij mij!”

De dokter trekt een stoel naderbij.

„Vertel me daar eens van!” zegt hij rustig. „Me dunkt, dat zit je hoog!”

Sam vertelt en de man, die luistert, hoort van veel verdriet, dat niet wordt uitgesproken, maar door de woorden heenklinkt. Van veel verdriet, maar ook... van veel haat!

„Wil je me ook vertellen, wie het was?”

„Jan van Elst. De zoon van de reder. Ik vond een zakdoek met zijn naam er op. Toen wist ik het...”

Sam kijkt door het raam. „Als... als ik hem die avond in m'n handen had gekregen, zou het er lelijk voor hem hebben uitgezien!” eindigt hij schor.

„Dat kan ik me begrijpen jongen! 't Zou mij zijn gegaan als jou! Ik had die jongen ook gezocht!”

Verbaasd kijkt Sam de dokter aan. Hij heeft verwacht zo iets te horen van: „geen kwaad met kwaad

27

vergelden" of ander gezeur en nu... dit! De dokter begrijpt het dus. Hij keurt het niet af, dat... dat als-ie Jan te pakken gekregen had, dat-ie dan...! Hij zou het zelf hebben gedaan!

„Toch is het gelukkig, dat het anders is gelopen Sam!" zegt de rustige mannenstem. „Wie in boosheid handelt, doet altijd verkeerd. Vertel me eens, zin je nog altijd op wraak?"

„Ik... ik weet het niet! Als-ie me maar niet voor de voeten komt! Als ik hem maar niet zie!"

Nu is het de dokter, die voor het raam staat en naar buiten kijkt. „Sam", vraagt hij dan opeens en 't is een vraag, die de jongen verwonderd op doet zien, „Sam je hebt die avond goed geluisterd, toen mijn vrouw het verhaal vertelde, dat bij de lichtjes van de kerstboom hoort? Herinner je je dat nog?"

De jonge knikt.

De dokter heeft zich naar hem toegewend. Hij kijkt hem recht in de ogen.

„Sam, dat verhaal was toen niet uit. Het was nog maar het begin en 't heeft een diep aangrijpend slot.

Dat kindje Jezus, waar je toen over hoorde vertellen, dat heeft het in de wereld later heel moeilijk gehad m'n jongen! Het kwam de Liefde brengen van God en het kreeg van de mensen... haat terug!

Jezus heeft de taak, die hem door God was opgedragen maar enkele jaren kunnen vervullen, toen hebben zijn vijanden hem gedood. Het was een gruwzame dood, die ze hem lieten ondergaan. En tòch, tòch heeft hij voor

28

Waar wil de dokter heen?

ze kunnen bidden: „Vader, vergeef het hun..." Dat maakt ons altijd weer stil.

Vergeven, als je een groot verdriet wordt aangedaan! Dan te kunnen vergeven! Dat is moeilijk Sam. Héél, héél moeilijk! Daar komen we niet zo dadelijk mee klaar. Maar altijd wordt het ons gevraagd door Eén, die zelf het voorbeeld gaf! Denk daar eens over na!"

In de avondschemering gaat Sam zijn weg naar huis. 't Oude verdriet is weer opgeleefd. Zijn ogen staan hard.

Hij denkt er over, dat, wat de dokter heeft gezegd, toch eigenlijk hetzelfde betekent, als de woorden, die hij nooit heeft vergeten: „Het Christuskindje vraagt om onrecht te vergeven en verdriet niet te vergelden met verdriet!"

Vergeven, altijd maar weer vergeven! Ze kunnen makkelijk praten! Hij kan het niet en hij doet het niet!

29

Die zomer komt er in het huis van de reder een groot verdriet. De redersvrouw wordt ziek. Dagenlang wordt er voor haar leven gevreesd. Maar er komt een dag, dat het grootste gevaar geweken is. Als de dokter op de middag, dat hij dit durft uit te spreken, de woning van de reder verlaat, maakt hij de afspraak, dat Jan in de loop van de avond even langs zal komen om een drankje voor zijn moeder te halen.

„Gelukkig hè jongen!" 't Is de dokter zelf, die Jan het drankje overreikt. „Dit wordt een andere gang naar huis, dan je de laatste dagen was gewend!"

„Ja dokter, ja!"

„Me dunkt, je zult er nu iets van hebben begrepen, hoe zwaar het valt, als het ogenblik komt, dat het liefste, dat je bezit, je ontnomen wordt. Bijna had je nu tot hèn behoord, die dit verdriet te dragen krijgen.

'k Moet denken aan Sam! Je weet wel, de jongen uit je dorp, die onder de vuurtoren woont..."

De blijdschap sterft uit Jan zijn ogen weg. Waar wil de dokter heen? „Bij hem is 't anders gelopen jongen! Hij is niet zo gelukkig geweest als jij! Voor hem was zijn hond, het liefste dat hij bezat! Hij heeft die moeten missen. Op de avond voor Kerstmis vond hij hem dood voor zijn hut. Hij heeft mij er van verteld! 't Is een groot verdriet voor hem geweest!"

Jan van Elst heeft zich omgedraaid met een korte, haastige groet. De dokter hoeft niet te zien, hoe hij geschrokken is.

Sam...! Hij heeft hem in al deze maanden niet ge-

30

zien. Eigenlijk was hij die hele geschiedenis al vergeten en nu opeens...

„Je hebt er nu iets van begrepen, hoe zwaar het te dragen valt als... als..."

Zo had de dokter het gezegd.

Sam had het helemaal begrepen. Sam heeft dit grote verdriet wel te dragen gekregen en... door hem! Hij had er zelfs plezier om gehad.

Jan van Elst staat in de kamer voor het raam. Met nietsziende ogen kijkt hij voor zich uit. Hij is alleen met zijn moeder. Ze ligt rustig te slapen. Ze zal weer beter worden heeft de dokter gezegd. En Sam... Hij grijpt zijn pet en loopt naar de deur.

„Sam..."

Jan van Elst staat op de drempel van de hut.

„Wat moet je hier? Wat kom je doen?" Dreigend kijkt Sam naar hem op. Hij is bezig netten te verstellen, maar legt dat werk nu neer. Opnieuw komt zijn dreigende vraag: „Wat moet je? Zeg op!"

„Ik kom je vertellen, dat... Sam, dat van... Ben!"

„Dat hoeft je me niet te vertellen! Dat weet ik al lang! Als je weer zo'n „dappere" daad verricht, laat dan geen zakdoek achter met je naam er op. En ruk nou in..."

„Sam, ik voel me zo'n ellendeling. Nu, ik m'n moeder bijna had verloren, begrijp ik pas..."

„Je hoeft niks te begrijpen! En een ellendeling? Ja, dat ben je! Hoor je 't goed? Ik wou, dat je je moeder had verloren! Ja, dat wou ik. Ik had het je gegund..."

Sam hoort, dat de deur gesloten wordt.

31

Dreigend kijkt
Sam naar hem op.

Jan is weggegaan. Stil blijft hij voor de tafel zitten.
„Onrecht vergeven! Verdriet niet vergelden met... verdriet!”

„Je bent maar een wat flinke hulp voor de dokter Sam!”
Jan's moeder kijkt lachend naar hem op. Ze zit in een makkelijke stoel bij het raam en heeft het drankje van hem aangepakt. De frisse zeelucht waait naar binnen. Zon glijdt over haar gezicht, dat nog de sporen van een zware ziekte draagt.

„Ga even zitten jongen!” Zo'n verre wandeling heeft wel een kopje koffie verdiend.”

„'k Moest hier toch voorbij. 'k Ben op weg naar huis”.

Als altijd klinkt het stroef.

De redersvrouw lacht.

32

„Als je dan toch wilt jokken, doe het dan goed!” zegt ze plagend. „We mogen je vooral geen „aardige” jongen vinden hè? Op weg naar huis en dan... hier langs! Dat is de grootste omweg, die je bedenken kunt.”

Sam lacht nu ook.

Vertel eens, vind je 't prettig om bij de dokter in dienst te zijn?”

„Ja... maar eigenlijk was ik veel liever op zee! Maar er is niemand, die mij hebben wil!”

't Klinkt onzegbaar triest.

De vrouw tegenover hem, kijkt getroffen naar hem op. Ze neemt het besluit er eens met haar man over te spreken.

Als Sam zijn kopje heeft leeggedronken, staat hij op om weg te gaan. Dan — al bij de deur — zegt hij op eens: „Zeg maar tegen Jan, dat ik blij ben, dat U weer helemaal beter wordt...”

De deur valt achter hem dicht.

„Waarom moest ik dat jòu juist vertellen Jan? Zulke vrienden zijn jullie toch niet”.

Jan's moeder heeft de woorden overgebracht. Verbaasd kijkt ze haar jongen aan.

„Ik begrijp het niet...”

Maar Jan begrijpt het wèl! 't Betekent, dat Sam hem vergeven heeft. 't Is deze avond, dat zijn ouders het te horen krijgen: de lãffe, lãffe daad, die hij heeft verricht. Het verdriet, dat hij Sam heeft aangedaan.

Eerlijk vertelt hij van zijn schuld. Ook van zijn berouw!

33

De gedachten van zijn vader en moeder gaan naar de jongen, die in de avondschemering zijn hut heeft bereikt.

De jongen, die na lange maanden heeft geleerd... te vergeven! Waardoor? Zij weten het niet. Dat weten alleen de dokter en de doktersvrouw, maar zij spreken er niet van.

Enkele weken later vaart een boot van de reder uit met Sam aan boord. Zijn ogen stralen van geluk. Zijn droom is vervuld! De nieuwe hond, die Jan hem had willen geven, had hij geweigerd. „Ik wil geen andere voor Ben!” had hij stil gezegd. Maar hij had Jan zijn hand bereikt.

34

N.V.V.Z.-Serie „Naar 't zonlicht toe...”

DE KLEINE SPAR, door Gonda de Haan.
DE TOVERKRIP, door Mien Labberton.
HET BEZOEK, door Mien Labberton.
TOCH GEVONDEN, door B. v. d. Bergh-Boldingh.
EEN JONGEN UIT DE BERGEN, door Mien Labberton.
WAARDOOR REINTJE GEHOLPEN WERD, door Mien Labberton.
DE KERSTGOET, door Rein Valkhoff.
EEN DESSAJONGEN, door Marie C. van Zeggelen.
DE BONDS DAG, door Mien Labberton.
MARIJKE VAN DE TIMMERMAN, door Aafje Bruyn.
HANNEKE, door D. Holsheimer-Westerman Holstijn.
KERSTFEEST MET HINDERNISSSEN, door Aafje Bruyn.
TOCH EEN KERSTBOOMPJE, door Mien van der Wilk.
HERRE'S VERGISSING, door Mien Labberton.
AFGEDREVEN MAAR GERED, door D. A. Cramer-Schaap.
TOBIAS EN DE BOZE TOVENAAR, door Rolf Benus.
MEESTER KON HET WEER, door Mien Labberton.
KAWI, DE KLEINE ZWALUW, door Bep Otten.
RIEKIE, door M. Eising.

Verhalenbundels

DE ZOVEELSTE HUISGENOOT, door M. M. Stiemens-Hopman.
DE PINKSTERKROON, Een bundel Pinksterverhalen door D. A. Cramer-Schaap e.a.
JAAP, door Coos Covens.
HET EZELTJE VAN HET HEILIGE LAND, door Nan Goodall.
Nederlandse bewerking van C. G. Voorhoeve.
MOMENTOPNAMEN, door Ds D. Bakker.
GESTALTEN UIT DE BIJBEL, Deel I: Oude Testament, door Ds C. J. van Royen.
STRALEN VAN EEN LICHT, door R. Oostra.
SPROKKELHOUT, door Ds D. Bakker.
DE STER VAN BETHLEHEM, verzameld door Corrie Jacobs.
In het Fries:
LJOCHTE ÛREN YN DONKERE DAGEN, door Barend van der Veen.
Andersen's FOLKSFORHALEN EN MEARKES, uit het Deens door Barend van der Veen.

Bijbelboekjes voor 't kleine volkje

KLEINE MOZES, door Mary Entwistle. Nieuwe Nederlandse bewerking van Coos Covens.
DE STER VAN DE KONING, door Mary Entwistle. Nieuwe Nederlandse bewerking van Coos Covens.
Beide boekjes verschenen ook in een Friese vertaling door Hindrik J. Brouwer onder de titels LYTSE MOZES en DE STJER FAN 'E KENING.

VAN GORCUM & COMP. N.V. - UITGEVERS - ASSEN